

ВНУТРІШНЄ ІНВЕСТУВАННЯ ЯК МЕТОД ПОДОЛАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ

В статті визначено антикризовий метод – внутрішнє інвестування. Розглянуто фінансовий сектор в Україні в умовах кризи. Запропоновано комплекс заходів для реалізації цього завдання на різних рівнях.

Постановка проблеми. В умовах глобальної фінансової кризи конкурентоздатність економіки України значно втратила свої позиції. В Україні зараз існує проблема дефіциту фінансових ресурсів. Задля того, щоб подолати кризу в економіці та запровадити ефективний механізм її уникнення в майбутньому необхідно перш за все залучити інвестиції та створити програму розвитку економіки. Актуальність цієї проблеми підтверджена суперечками багатьох провідних українських економістів, щодо подолання економічної кризи існує дуже багато думок та програм.

Здійснюючи огляд економічної ситуації в Україні стає очевидним, що окрім світової економічної кризи, яка охопила Україну, в країні присутня внутрішня економічна криза. Внутрішня криза проявляється через недосконалість інфраструктури фінансового ринку та недосконалу законодавчу базу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням проблеми інвестування займалося багато вчених, що свідчить про її актуальність і в наш час. Серед вітчизняних науковців хотілося б відзначити праці Денисенко М.П., Зав'ялової О.В., Іванової В.М., Калініченко І.І., Крупка І.М., Кудояр О.Ю., Литвиненко О.Д., Малютіна О.К., Мішти С.П., Михайленко О.П., Омеляненко О.А., Письмак В.П., Пирожкова С.І., Пшик Б.І., Реверчук С.К., Рябченко О.Д., Строкович Г.В., Ступницького В.В., Сухорукова А.І., Цибань П.В., Шестопалова Г.Г., Шерепи О.М. та інші.

Невирішена частина загальної проблеми. Аналіз останніх досліджень,

щодо внутрішнього інвестування показав, що в основному дослідження були присвячені загальному аспекту інвестування, розглянуті на макрорівні, тобто на рівні України [1,2,3,4,7] та мікрорівні - промислове виробництво, окреме підприємство [5, 8]. Проте, у розробці зазначеної проблеми залишається ряд невирішених питань, які стосуються в першу чергу банківської сфери України.

Формування цілі статті. Метою даної статті є дослідження внутрішнього інвестування як метода подолання економічної кризи в Україні.

Виклад основного матеріалу. Внутрішнє інвестування – це комплекс заходів, спрямованих на залучення власних заощаджень фізичних та юридичних осіб, що проживають на території України та здійснюють підприємницьку діяльність.

Внутрішнє інвестування можна віднести до універсальних заходів, які застосовують в будь - яких сферах економіки.

Стан та ресурсні можливості банківської системи України суттєво впливають на економічний розвиток всієї країни. Велику частку ресурсного потенціалу банків та інших фінансових установ становлять залучені кошти. Тому, в умовах кризи, особливого значення набуває питання залучення капіталу та поліпшення його структури [11].

Рівень внутрішнього інвестування є одним з головних показників привабливості інвестиційного клімату для іноземного інвестора [10]. Проте, наразі в Україні відбувається зменшення рівня інвестування.

В даний час інвестиції здійснюються в здебільшого в короткострокові проекти, знижена інвестиційна активність у базових галузях народного господарства, слабо завантажені будівельні комплекси. Питома вага довгострокових інвестиційних кредитів у ряді значних комерційних банків складає невеликий показник відсотків, а то і частки відсотка. При цьому існує проблема збалансованості внутрішніх і зовнішніх інвестицій. Світовий досвід показує, що іноземні інвестиції в країнах, що розвиваються, формують лише 2,0-4,5 % загальних вкладень у національні економіки. В Україні цей же показник складає 7-10 %, тобто широкомасштабне залучення інвестицій із боку закордонних країн можливе лише при умові ефективного розвитку механізмів внутрішнього інвестування.

За умови представлення продуманої антикризової стратегії та проведення санації окремих підприємств промисловості, внутрішні інвестори активно

увійдуть в цей сектор. Проте, існує певна низка проблем. Вони пов'язані, в першу чергу, з недосконалістю українського фондового ринку та великою кількістю посередників, що в певній мірі перешкоджає доступу внутрішніх інвесторів.

Єдиною можливістю зберегти теперішні темпи економічного зростання – це втричі збільшити норму заощаджень [12]. Це можна зробити лише переконавши населення в тому, що найкращим засобом для збереження доходу та його зростання є купівля цінних паперів. Проте, в Україні майже відсутня інфраструктура для інвестування. Середньостатистичному мешканцю складно придбати акцію або будь-який інший цінний папір, так як купити цінні папери в Україні можливо лише розвинуте посередництво. Вітчизняні підприємства, знаючи про нерозвиненість фондового ринку, не прагнуть залучати кошти громадян до свого статутного капіталу.

Отже, для покращення стану економіки країни необхідно відновити емісію облігацію державних позик, створити інфраструктуру для фінансування загальнонаціональних інвестиційних проектів. При цьому реалізація таких проектів має відбуватися прозоро, з обов'язковим залученням коштів не лише власників, а і населення. Саме тоді можна буде говорити про існування в Україні повноцінного фондового ринку.

Для забезпечення стабільного функціонування вітчизняного фондового ринку, необхідно створити структуру, куди вітчизняні підприємці та населення зможуть прозоро інвестувати свої заощадження.

В свою чергу, банківські установи для збільшення свого ресурсного потенціалу повинні приділяти увагу мобілізації необхідного обсягу ресурсів, провідне місце у структурі яких, має відводитись коштам населення. Зростання вкладів населення у кредитних установах неможливе без розширення асортименту банківських послуг та розвитку системи безготівкових платежів. Важливим чинником залучення заощаджень населення у фінансово-кредитні установи є впорядкування законодавства України, гарантії держави щодо повернення вкладених коштів та умови, під які залучаються кошти фізичних та юридичних осіб. Також, вагомим джерелом інвестицій є заощадження коштів у дорогоцінних металах. Зростання рівня внутрішнього інвестування неможливе без розширення асортименту банківських послуг, розвитку системи безготівкових платежів та розвитку фондового ринку.

Зростання обсягів внутрішніх інвестицій також свідчить про рівень

надійності держави.

Важливим напрямом зміцнення банківської системи та розширення масштабів її діяльності є зростання рівня концентрації грошових ресурсів суспільства у банківських установах [6]. Реалізація банківськими установами кредитної та інвестиційної діяльності має бути пов'язана з прийняттям конкретних рішень у сфері визначення можливих джерел фінансування, способів їх формування та підвищення ефективності їх використання. Політика комерційних банків щодо формування ресурсної бази пов'язана із вирішенням потрібного завдання: знайти джерела фінансових ресурсів з мінімальною вартістю; забезпечити здійснення активних операцій у визначених обсягах і напрямках; ефективно використовувати та управляти фінансовими ресурсами.

Важливим кроком у підвищенні рівня внутрішніх інвестицій є застосування низки нових фінансових інструментів, зокрема різноманітних накопичувальних систем, пенсійних заощаджень із захистом від інфляції, ощадних сертифікатів і т.д. Також дуже важливою є виважена економічна політика України.

Розглядаючи, внутрішнє інвестування як метод подолання кризи в банківській сфері, необхідно зазначити, що високу зацікавленість населення у формуванні організованих заощаджень можна забезпечити в умовах достатньої стабільності банків та надійності і дохідності банківських вкладів. Тому, керівним органам банківської системи потрібно захистити банки від впливу дестабілізуючих зовнішніх чинників, підвищити вимоги, щодо управління банківськими ризиками, забезпечити дотримання банками постійного позитивного значення ставок депозитів на строкових вкладах, запровадити оперативний моніторинг ризиків у діяльності українських банків.

Оскільки, в Україні переважна більшість банків мають незначний за світовими стандартами власний капітал [9], що впливає на можливість залучення ресурсів і розміри активів, особливе значення для ресурсної бази вітчизняних банків мають депозити. Очевидно, що при розрахунках депозитної складової банківських пасивів до уваги мають братися всі відкриті в банках рахунки клієнтів.

Не менш важливим завданням банків є забезпечення належної стійкості вже залучених ресурсів, зведення до мінімуму можливостей їх непередбаченого вилучення у значних розмірах і підтримання, таким чином, банківської ліквідності на оптимальному рівні. У зв'язку з цим доцільно виділити такі основні шляхи вдосконалення операцій у формуванні залученого банківського

капіталу, які б сприяли вирішенню даного завдання.

Це перш за все встановлення різного роду мінімальних або середніх залишків на депозитних рахунках, які не повинні знижуватися. Підтримання мінімальних компенсаційних залишків на рахунках клієнтів з одного боку, надає банкам можливості не стягувати плату за розрахунково-касове обслуговування, а з іншого – надає певні гарантії щодо обсягу депозитів, які не можуть бути вилучені клієнтами у будь-який момент. Лімітування залишків коштів на рахунках клієнтів полегшує банкам процес планування залучених ресурсів.

Висновки. У даній статті досліджувалася можливість залучення коштів внутрішніх інвесторів у фінансовий ринок України. Зокрема було з'ясовано, що внутрішнє інвестування є максимально ефективним методом подолання кризи і є засобом її попередження. За наявності сприятливого інвестиційного клімату, який гарантуватиме стабільне та максимально ефективне функціонування як окремого підприємства, так і економіки України в цілому, буде досягнутий високий потенціал розвитку нашої держави у майбутньому.

Для реалізації цих дій необхідно виконати комплекс заходів:

- 1) Вдосконалити нормативну базу, яка б регулювала ці питання (особливо велике значення має зміст законів України „Про акціонерні товариства”; „Про цінні папери та фондовий ринок”; „Про інститути спільного інвестування” та ін.). Особливе значення має дозвіл щодо переведення цінних паперів в бездокументарну форму;
- 2) Залучити на ринок заощадження населення, зрівнявши величину податку з доходів від банківських вкладів та доходів від операцій з цінними паперами [12];
- 3) Створити систему страхування, яка б гарантувала захист капіталу учасників фондового ринку від впливу несприятливих чинників;
- 4) Провести реформу щодо розвитку системи інтернет – трейдингу фондового ринку та ринку заявок (а не лише ринок котирувань);
- 5) Скасувати ряд обмежень на валютному ринку, створивши умови для хеджування валютних ризиків інвесторів – нерезидентів;
- 6) Ввести в торги на фондовому ринку деривативи;
- 7) Відпрацювати механізм диверсифікації ризиків;
- 8) Створити декілька великих альтернативних агентів фондового ринку, а не лише одну монопольну систему на зразок ПФТС (Першої фондової

- торгівельної системи);
- 9) Зняти обмеження, щодо купівлі мінімальної кількості акцій та сприяти просуванню цінних паперів українських підприємств серед українських інвесторів;
 - 10) Створити систему мотивації для внутрішніх інвесторів (отримання кредитів на вигідних умовах чи певних відстрочок при сплаті податків або інших обмежень їх діяльності) [6];
 - 11) Сприяти виходу на український фондовий ринок іноземних підприємств для поживлення торгів, проте таким чином, щоб більша частка (контрольний пакет) акцій залишилася у резидентів;
 - 12) Переглядати та вдосконалювати програми розвитку фондового ринку, які б дозволили конкурувати з фондовими ринками інших країн з ринковою економікою;
 - 13) Створити ефективну систему підготовки кваліфікованих кадрів.

Отже, виконання цих заходів дозволить вирішити проблему дефіциту фінансових ресурсів та забезпечення економічної безпеки.

У подальшому авторами будуть дослідженні інші фактори, щодо попередження економічної кризи в Україні.

Список літератури

1. Денисенко М.П. Науково – методологічні основи активізації інвестування в Україні: автореферат доктора економічних наук: 08.02.03/ Науково – дослідний економічний інститут Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України. – К., 2002. – 3с.
2. Денисенко М.П. Організаційно – економічний механізм інвестування/ Науково – дослідний економічний інститут Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції; ВАТ «Хімнафтомашпроект». – К.: «Науковий світ», 2001. – 414с.
3. Іванова В.М. Взаємодія національного та іноземного інвестування в нових ринкових економіках в умовах глобалізації: автореферат кандидата економічних наук: 08.00.02/ Національної академії наук України, Інститут світової економіки і міжнародних відносин. – К., 2008. – 19с.
4. Крупка І.М. Макроекономічний аналіз інвестування у трансформаційній

економіці України: автореферат кандидата економічних наук: 08.01.01/ Львівський національний університет ім. І. Франка. – Л., 2004. – 20с.

5. Кудояр О.Ю. Розробка механізму внутрішнього інвестування на промисловому виробництві: автореферат кандидата економічних наук: 08.02.02/ Національний технічний університет України «Харківський політехнічний інститут». – Харків, 2003. – 20с.
6. Литвин В.. Доповідь «Фінансова та економічна кризи в Україні ризики, застереження та невідкладні заходи», 27.12.2008р.
7. Малютін О.К. Портфельне інвестування в умовах розвитку фінансового ринку України: автореферат кандидата економічних наук: 08.00.08/ Науково – дослідний фінансовий інститут при Міністерстві фінансів України. – К., 2007. – 20с.
8. Мішта С.П. Методика вибору об'єкта інвестування та обґрунтування стратегії участі ощадного капіталу у фінансуванні підприємств. – К., 1998. – 24с.
9. «Україна – 2007. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів», Економічні есе, випуск 2(90), Інститут Реформ, К.:2001
10. Послання Президента України В. Ющенко до Верховної Ради України «Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2008 році», Київ, лютий 2009 р.
11. Аналітичні огляди з аналітичного інтернет – порталу <http://www.crizis.org/>
12. Стаття «Финансовый кризис: потери для Украины», 24.10.2008 <http://biz.liga.net/articles/EA080205.html>